d voortvloeien, toch
: Gods voor het
or het Nieuwe ge-
, dat wie het altaar
even zal.
ent vinden we die
druk gehandhaafd.
ogste profeet en
van in zijn eigen
ar Hij als leeraar
ar eischt Hij geen
el's Overheid, daar
schatting aan zijn
van de liefdegaven
n dienen Hem van
ozef van Arimathea
enis. Daarin ligt
ijn zelfvernedering.
worden om onzent-
en exempel in voor
s. Ook zij mogen
om van de *gaven*
e leven; ze mogen
moes zien, die met
in strijd zou zijn.
de gaven der rijke
n, niet geoordeeld.
oven den Meester,
boven zijn heer"

stus zoo als leeraar
'd heeft, heeft hij
ngeprent. Als hij
tot hen, dat ze op
n dan den reisstaf
brood, geen geld
wee paar schoenen
t ze leven moeten
m schenken zullen.
ilt inkomen, onder-
is, en blijf aldaar,
Want de arbeider
(Matth. 10:9 en
ic. 9:3 en vv.) De
n levensonderhoud
en op wat de ge-
uden. Eenige ver-
t, zegt Christus,
dat onderhoud
den geestelijken
is zijn loon *waar-*
op Christus, last
n en uit de hand
ze niet beschaamd
hen later vraagt:
huidel en male en
ontbroken?" dan
ts". (Luc. 23:35).
rschrift niet *letter-*
k hier geldt: de
st maakt levend,
ken van Christus'
pers daaruit heb-
kanten geen vaste
ente mochten ont-
dingsdienaren zou
offer met kleeren
d, om het Evan-
te prediken, zou,
etter, toch zeker
bedoeling van
geijk Calvijn
ver 't hoofd ge-
t *in dien vorm*
voor de eerste
n dit voorschrift
antie voor heel de
ijkt daaruit, dat
later dagen, toen
anden waren in-
k op dit woord
ft. „Alzoo heeft
engenen, die het
dat zij van het
9:14).

velerlei begeerten,
der Land, P. VAN

ANNA BREEVOORT
ekeer, Arm zonde-

het „een burger-
evige liefde voor
kunst, in wien al
eerstaanbaren af-
unst" heeft haar
van 't eentoonig
r nieuwe frische
ting van persoon-
tijvers doen hem
schrijnen enkele
n zijn christelijk
is 'n christen.
strijd van JOHAN
hristelijke bij de
in zijn eigen ziel.
kelijk bezwijkt.
an te hebben ge-
erkamertje, inner-
king om 't heer-
een levensbeeld,
— zijn litterairen
l meer van de
beschouwing af.
orkeur de zonden
Gods, door hem
mend gekend"—
groote deel der
nde niet hunner
d op den index,
re literatuur die
uis der geloovi-
n de kerk spreekt
. „Zeg meneer,
wil, schrijf dan
e haar stem, in

voor de enkele
, haar afweerde
", dan zij weer:
lichter, die bij
erraaie .... wou
etten, net als je
ige?.... ik zet
.... vuile ...."
lden sommigen
trokken, presen
loos de zonden
„een dergelijke
erde".

Met dit al was zijn zijn ziel al meer van God af. Kiedelijk kwam hij dan tot inkeer.

„Los uit zijn gebondenheid aan eene kunstrichting, heidensch van aard, vijandig tegen God, kon Harders toen, in heilige inspiratie vrijelijk doordringen tot het volle zijpe menschenleven, ook tot dat des geloofs."

Hoe het na den nederlaag tot deze overwinning kwam, is hier zielkundig goed geteekend.

Uit een oogpunt van kunst, acht ik deze novelle, al is zij ook niet zonder artistieke waarde, de minste van het drietal. Maar daarentegen staat zij wat het heel intiem ontsluieren van 'n menschelijk zieleleven betreft, zeer hoog. Wat gij hier van dien HARDERS leest, is zoo door leefd. Als ge *De eindelijke inkeer* uit hebt, is het u of ge een biecht van 'n vriend hebt aangehoord.

In *Arm Zondeleven* teekent BREEVOORT, wat voor haar, naar het schoone dorstende, niet een opoffering moet zijn geweest: het leelijke en het ruwe in het leven van een arm zwak kind uit het volk. Van SAARTJE, 't meisje, „met een peinzend gezichtje, letwat mat en droefgeestig", het tobsterije en zwoegstertje dat met haar twaalfde jaar „dienen" moest, want „dan kreeg ze beter eten in d'r lijf". Van het kwaad dat ater KLAAS de geweldenaar haar aandeed. Van haar huwelijk met den bruten JAN en haar huwelijksleed met hem en zijn kinderen, die niet de hare zijn; van haar sterfbed. En Breevoort beschrijft dit alles met zoo'n innig medegevoel, dat uw ziel onder het lezen door compassie verreind wordt.

Mooi, oprecht werk.

Zeker, geen lectuur voor kinderen, maar BREEVOORT is dan ook geen kinderschrijfster.

Mooi is deze novelle ook van karakterteekening. Die moeder van SAARTJE vergeet ge niet licht. „Moeders „buitenkantje" leek hard, innerlijk was ze toch erg goed en ze had een zwaar leven."

JOHANNA BREEVOORT staat midden in het leven van onzen tijd.

Met haar sympathiek Christen-hart, voelt ze al wat de samenleving van onzen tijd beweegt.

De kunst, de religie, het sociale en politieke leven.

In *Op een hooger plan* teekent ze het pogen van het christelijk-socialisme.

Ze zet u hier haar oogen op en nu ziet gij dat christen-socialisme als hopeloos en tevens als nog iets anders dan hopeloos.

Iemand heeft onlangs gezegd, dat door dit christelijk-socialisme nog nooit een socialist christen, maar wel vele christenen socialisten zijn geworden.

En zoo laat BREEVOORT het u nu ook zien in haar teekening van JO ANDERS, den Christensocialist, die eindigt met niet meer als socialist, maar als Christen, voor zijn deel aan de leniging van de nooden van het volk te willen arbeiden.

De lezing van heel dezen bundel, inzonderheid van deze novelle uit dien bundel, kan ik met name aan de jongeren onder ons aanbevelen.

Hier en daar stootte ik op min fraaie uitdrukkingen: B.v. op p. 33 *begeesterd;* op p. 37 een *duizendstemmig vreugdefeest* en *alomme* schoonheid; op p. 46 een *ontroerende* lijklucht.

Voor deze drie novellen ben ik JOHANNA BREEVOORT innig dankbaar. Met de eerste gunt ze een blik in een voor mij en zeker ook voor anderen belangwekkend zieleleven; met de tweede en derde is het haar gelukt in den besten zin van het woord te *stichten*.

Vereenigingsleven.

EUDOKIA.

Als wij meer luisteren naar dat hemelsche loflied, dat zoo machtige bekoring bezit, dien prachtigen zegenzang, die ons spreekt van Gods welbehagen, dan zijn zeudokias in menschen, dan roept „Eudokia" ons op om voor de weldaden van dat welbehagen onzen God te roemen bij elkeen. En wanneer wij in den geest de herders uit Efrata's velden volgen naar Bethlehem's stal en zien da teeken van Gods welbehagen, die doeken en arme lijke windsels, en zien bovenal die gave van Gods welbehagen, onuitsprekelijk rijk, dat kindeke in de kribbe het Woord, dat vleesch werd, dan doet ook „Eudokias ons aanschouwen de vrucht, den zegen, dien de Zaligmaker der wereld aan zondaren bracht niet 't minst aan de armsten en ellendigsten onder hen.

Met deze woorden vangt het Bestuur van „Eudokia", stichting voor lijders aan chronische ziekten, te Rotterdam, zijn jaarlijksch verslag ditmaal aan.

Zulke woorden getuigen van een echt christelijken geest, zooals die past voor wie geroepen is te arbeiden in den dienst der verpleging van zieken.

De naam van „Eudokia" heeft een goeden klank in onze kringen, omdat de Rotterdamsche stichting reeds zooveel goeds gearbeid heeft.

Als we echter spreken van „onze" kringen, dan moet dat niet te eng opgevat worden, want „Eudokia" zelve vat het „In menschen een welbehagen" zoo ruim op, dat zij geen lijdende om godsdienstige redenen afwijst, mits hij zich maar wil schikken naar de christelijke regelen des huizes.

Dit kan het beste blijken uit het feit, dat de verpleegden in deze door de Gereformeerde kerk van Rotterdam gestichte inrichting, wat de religie betreft, zijn in te deelen als volgt: 76 Nederduitsch-Hervormden, 49 leden der Gereformeerde kerken, 5 Lutherschen, 4 Remonstranten, 3 Roomschen, 2 Darbisten, 1 Oud Roomsche, 1 Israeliet, 1 Lid der Waalsche Gemeente.

Ook bleek de liefde, waarin „Eudokia" zich mag verheugen in kringen waar men *niet* instemt met de beginselen waarop de stichting rust, toen er in Rotterdam bijdragen voor het tekort — want ook „Eudokia" kent hare tekorten — moesten ingezameld worden, en de collectant bijna 300 bezoeken in bedoelde kringen aflegde, en daar vele vrienden en vriendinnen der stichting ontmoette, die gaarne bereid gevonden werden, van hunne sympathie door een gave te doen blijken.

Met die hulp van buiten werd het tekort ook grootendeels gedekt. Maar toch zegt het bestuur, dat het de toekomst, vooral met het oog op de finantiën, niet zonder zorg tegengaat, waar de behoeften en nooden zoo vele en velerlei zijn.

Op de exploitatie rekening vinden we dan ook een bedrag aan uitgaven in een jaar van *f* 66613 21½, zeker geen kleinigheid.

Dat cijfer moge op zichzelf hoog lijken, niet aldus, als men in aanmerking neemt wat er voor gedaan is.

In het medisch verslag van Dr. van Staveren vinden we toch deze bijzonderheden:

Op de chronische afdeelingen vormden verlammingen door hersen- en ruggemergzijden, verstijvingen door chron. rheumatisme, inoperabele tumoren naast tuberculose, de groote meerderheid der ziektegevallen. Waar geen genezing meer aan te brengen was, bleek zorgvuldige verpleging en behandeling der meest op den voorgrond tredende verschijnselen in vele gevallen in staat het lijden te verzachten; op de zalen voor tuberculosen (die zooveel mogelijk bijeen gehouden worden) kwam een enkele maal herstel, maar doorgaans aanzienlijke verbetering tot stand; openluchtbehandeling en ruime voeding speelden hierbij de hoofdrol; verandah's en tuin bewezen ook bij minder gunstige weersgesteldheid goede diensten.

Het aantal sterfgevallen bleef beneden de verwachting, gezien de veelal ernstige kwalen, die vaak reeds lang getorst waren.

De beschikbare bedden waren bijna altijd doorloopend bezet en de inwilliging van aanvragen moest daardoor dikwijls eenige vertraging ondervinden.

Op de acute afdeeling werden, behalve 40 curettementen, 5 gipscorchetten, 4 gipsbedden en 10 gips- of rekverbanden wegens fractuur van een der ledematen, 326 operaties verricht.

Het aantal sterfgevallen was zeer gering bij zoovele en vaak ernstige operaties.

Op de polikliniek werd 1312 maal hulp verleend, waaronder 346 kleine operaties, voorts verbandwisselingen, enz.

Op de kamer voor X-stralen werden door Dr. Lammers 300 Röntgen-opnamen verricht, en 93 maal werden patiënten met X-stralen therapeutisch behandeld.

Aan de statistische opgaven ontleenen we het volgende:

A. Chronische afdeeling. Op 1 Juli 1906 werden verpleegd: 17 mannelijke en 54 vrouwelijke patiënten, terwijl in den loop des jaars werden opgenomen: 29 mannelijke en 51 vrouwelijke patiënten, zoodat verpleegd werden 142 patiënten.

Hiervan zijn overleden: 13 mannelijke en 14 vrouwelijke patiënten.

Vertrokken, geheel of gedeeltelijk hersteld: 11 mannelijke en 36 vrouwelijke patiënten, zoodat op 30 Juni 1907 nog in verpleging waren 13 mannelijke en 55 vrouwelijke patiënten.

Het aantal verpleegdagen bedroeg 28317.

B. Chirurgische afdeeling. Op 1 Juli 1906 waren in verpleging 29 patiënten, zijnde: 15 mannen, 9 vrouwen en 5 kinderen, terwijl in den loop des jaars werden opgenomen 334 mannelijke, 299 vrouwelijke patiënten en 35 kinderen, zoodat totaal werden verpleegd: 588 patiënten, zijnde: 249 mannen, 299 vrouwen en 40 kinderen, met 13854 verpleegdagen.

Overleden zijn 16 patiënten, zijnde 6 mannelijke 8 vrouwelijke patiënten en 2 kinderen.

Op 30 Juni 1907 waren nog 22 patiënten aanwesig.

Het ruime standpunt dat „Eudokia" inneemt, is wel oorzaak dat zoo vele aanvragen om plaatsing het bestuur bereiken, meer aanvragen dan ingewilligd kunnen worden.

Uitbouw is daarvoor dringend noodig geworden. Maar uitbouw kost geld, veel geld zelfs. Meer dan een ton gouds zal er voor noodig zijn.

De gelden zullen natuurlijk verkregen moeten worden, althans grootendeels, door een leening van 1½ ton, rentende 4 pCt., die door het bestuur is uitgeschreven.

Oppervlakkig beschouwd is het misschien een slechte tijd voor het uitschrijven van zulk een leening; maar ook slechts oppervlakkig. Want het is een eigenaardig verschijnsel, dat in een tijd waarin haast alle fondsen minder waardig worden, onze christelijke instellingen rustig haar gang gaan en aan haar verplichtingen regelmatig voldoen.

Ook „Eudokia" deed rentebetaling en aflossing steeds op tijd plaats hebben, en hare obligatiën zijn te goed om voor speculatie in aanmerking te komen.

Een inrichting als „Eudokia" rekent natuurlijk in de allereerste plaats op inschrijvingen van hen, die de zaak uit liefde willen steunen.

Maar wellicht is er ook hier en daar wel deze en gene, die, moe van de financieele teleurstellingen van den laatsten tijd, voor een solide geldbelegging eens gaat denken aan .... onze christelijke instellingen.

Officieele Berichten.

Classis Dordrecht.

De vergadering der classis Dordrecht zal D.V. gehouden worden op Donderdag 6 Febr. a.s. Stukken voor de agenda moeten vóór 20 Jan. ingezonden worden bij eerstondergeteekende.

De roepende Kerk van 's Gravendeel:
Ds. W. T. VAN DAM, *praeses.*
K. VISSER, *scriba.*

Zondag 5 Jan. j.l. nam onze herder en leeraar Ds. J. van Lonkhuyzen afscheid van de gemeente alhier, naar aanleiding van Hand. 21:14.

Namens de gemeente sprak Br. V. Egmond namens de classe Ds. Brouwer van Oude Wetering eenige hartelijke woorden tot den vertrekkende, waardeerende zijnen bijna 6 jarigen arbeid.

Aarlanderveen, 7 Jan. 1908.

HATTEM, Jan. 1908. De Kerkeraad der Geref. Kerk alhier maakt langs dezen weg melding, te hebben ontvangen uit de nalatenschap van een overleden zuster der gemeente, E. Th. J. baronesse van Wassenaer, twee schuldbekentenissen ten laste dier Kerk groot *f* 4000 en *f* 3000. Voorts van een der familieleden dier zuster de som van *f* 5000 en van een ander familielid nog 7 renteloose aandeelen à 10 = *f* 70, te samen *f* 12970. Wij maken daarvan melding met dank aan de gevers, doch inzonderheid met dank aan den Heere, die de harten bereidwillig maakte om dit te doen. Moge dit voorbeeld op vele plaatsen tot navolging prikkelen.

Namens den Kerkeraad:
Ds. J. SIBESMA, *praeses.*
B. VELTKAMP, *scriba.*

Kort verslag van de vergadering der Classis Utrecht op Woensdag 18 Dec. 1907.

Namens de saamroepende Kerk opent Ds. Fernhout de vergadering, laat zingen Ps. 100:1 en 2, leest Ps. 99 en gaat voor in den gebede.

Ds. Buitenhuis en Dr. Ruijs worden uitgenoodigd tot het nazien van de credentiebrieven. Ze rapporteeren, dat alle Kerken aanwezig en wettig vertegenwoordigd zijn. Een der Kerken wordt er op geweezen, dat, zal de credentiebrief volledig zijn, de band aan de belijdenis daarin duidelijk moet zijn uitgedrukt. Aan een br. Diaken, afgevaardigd door de Kerk van de Bilt, wordt, gehoord de redenen der afvaardiging, keurstem verleend.

De presentielijst wordt vastgesteld.

Het moderamen wordt aldus geconstitueerd: Ds. Fernhout Praeses, Ds. Wisse Scriba, Ds. Jaspers Assessor.

De notulen van de voorgaande vergadering worden gelezen en vastgesteld.

Ingekomen is: 10. een klacht van een lidmaat van één der Kerken tegen één der Ouderlingen zijner Kerk; die echter, wijl de Kerkeraad ter plaatse niet bleek de zaak tot een goed einde te kunnen brengen, niet ontvankelijk wordt geacht; 20. een schrijven van een voormalig Dienaar in deze Classis, met dankbetuiging voor de financieele hulp der Classis en verzoek om verderen steun.

De Classis oordeelt voor 't oogenblik aan dit verzoek niet te kunnen voldoen en besluit den broeder te adviseeren, dat hij zich wende tot de generale Synode van 't volgende jaar.

Deputaten ad hoc dienen van consideratie en advies in het ter vorige vergadering aangehouden verzoek van br. d. B. Wordt besloten dezen broeder te berichten, dat zijn verzoek, bij gebreke van de over te leggen stukken, onvoldoende is, en daarom niet in overweging kan worden genomen.

Ds. Breukelaar komt ter vergadering en wordt door den Praeses geluk gewenscht met zijn 25-jarig ambtsjubileum. Hem wordt toegebeden dat de Heere hem verder spare en tot zegen stelle voor de kerk die hij dient en voor heel de Classis.

Het onderzoek naar Art. 41 K.O. en naar Art. 5 der Classic. Regeling wordt ingesteld en geeft over 't geheel reden tot dank aan God. Sommige kerken ontvangen advies.

Ds. Verhoef rapporteert van de visitatie in de Kerk van Zuilen, waaruit blijkt, dat deze kerk begint op te bloeien.

Ds. Buitenhuis leest het rapport van Ds. Klaarhamer over de gehouden visitatie in de kerken van Harmelen, Lopik, Vreeswijk en Benschop; en rapporteert voorts zelf van die in de Kerken de Bilt, Zeist, IJselstein, Driebergen, Amerongen, Doorn en Utrecht. Over Linschoten en Montfoort wordt gerapporteerd door Ds. Fernhout.

Naar aanleiding van de rapporten wordt breed en ernstig van gedachten gewisseld over het verband tusschen Doop en Belijdenis en toegang tot het Heilig Avondmaal. Om het vergevorderd uur moet de discussie worden afgebroken. Doch de Classis besluit later op deze zaak terug te komen.

Met danksegging aan de Visitatoren worden de raporten goedgekeurd.

Aan Ds. Buitenhuis en Ouderling G. van Arkel wordt opgedragen, de volgende Classicale vergadering te dienen van consideratie en advies over het voorstel—Vreeswijk, dat de Kerken dezer Classis zoeken te komen tot eenzelfde praktijk voor wat aangaat den tijd gedurende welken de weduwe van een Dienaar des Woords de pastorie nog zal kunnen blijven bewonen.

De Quaestor der Classis, Ouderling G. J. van Arkel, dient de begrooting in voor 1908, die, met danksegging aan den Quaestor, wordt vastgesteld.

Ds. Schock doet rekening en verantwoording van de ontvangsten en uitgaven voor de Zending in 1907. De ontvangsten bedroegen, met inbegrip van het batig saldo van vorige jaren, *f* 1318 69½; de uitgaven *f* 730,40; zoodat er in kas is *f* 588 29½.

De rekening en verantwoording wordt met dank aan den Quaestor goedgekeurd.

De Deputaat der Classis voor de saamwerking in de Zending met de Kerk van Utrecht, Ds. Brouwer, doet mededeeling van de begrooting voor den arbeid der Zending voor 1908. Daar uit blijkt, dat de Classis Utrecht, zoo de inkomsten de uitgaven zullen dekken, *f* 310.— meer zal moeten bijdragen. De Classis besluit dit meerdere voor haar rekening te nemen. De Kerken zullen overwegen, of ze in staat zijn de door haar toegezegde bijdrage te verhoogen. Utrecht deed dit reeds met *f* 430,—, ook Zeist en Driebergen zeggen verhoogingen toe, respectievelijk van *f* 100,— en van *f* 50,—.

De quota voor de zaak bedoeld in Art. 13 K. O., voor hulpbehoevende kerken, voor de Zending en de classicale kosten, alsmede de vrije collecte voor de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit, blijken gestort te zijn.

De vacature diensten worden aldus geregeld: In Januari: Vleuten Ds. Brouwer, Benschop Ds. Jaspers, De Bilt Ds. Wisse. In Februari: De Bilt Ds. Wisse. In Februari: De Bilt Ds. Wisse. In Februari: De Bilt Ds. Verhoef, Zuilen Ds. Schock.

Aan de Kerken van IJsselstein, Amerongen en Montfoort wordt op haar verzoek voor 1908 een financieele steun toegezegd, respectievelijk van *f* 150,—, *f* 350,— en *f* 200 —.

Na de omvraag en de vaststelling van het korte persverslag, verzoekt de Praeses Ds. Wisse voor te gaan in dankzegging en sluit hij daarna de vergadering.

Op last der classis.
T. BOUMA.

Buitenland.

Duitschland. Verandering van de geloofsbelijdenis der lidmaten van de landskerk.

De Würtembergsche landskerk heeft de geloofsbelijdenis, die 175 jaar lang onveranderd van jongelieden, die belijdenis des geloofs wilden afleggen, gevraagd werd, gewijzigd. Dit is iets van groote beteekenis.

Tot goed verstand dezer zaak moet men weten dat de kerkelijke wetgeving of de kerkbesturen niets kunnen veranderen aan de belijdenis der landskerk. Deze hebben alleen te beslissen o.a. over „die Lehr und Gottes dienstordnung", namelijk het invoeren en veranderen van kerkelijke boeken, kerkboek, (verklaringen van den catechismus, het boek waaruit de aanstaande lidmaten worden onderwezen enz.) Iets in den Lutherschen Catechismus te veranderen, staat dus die besturen niet vrij. Anders staat het met het z.g. Konfirmationsbüchlein, het boekje waaruit gecatechiseerd wordt, dat in het jaar 1723 voor het eerst werd uitgegeven, en dat zelfs in den tijd, toen het vulgaire rationalisme heerschte, niet veranderd werd. Dit boekje bevat 73 vragen en antwoorden en behelst de belijdenis die de aanstaande lidmaten voor hunne „inzegeningen" hebben af te leggen. Oorspronkelijk was dit boekje dus bestemd voor het onderwijs van de jongd, maar van lieverlede kreeg het in de gemeente de beteekenis van de belijdenis der Kerk. Op het platteland kennen de kerkbezoekers het boekje van buiten, terwijl zij de kerkelijke belijdenisschriften, met uitzondering van den Catechismus, niet kennen.

De aanleiding tot het veranderen van het oude boekje is de volgende. In het voorjaar van 1907 werd van hooger hand het leerplan voor de volksscholen veranderd, waardoor een ingrijpende wijziging van het Godsdienstonderwijs tot stand kwam. Tot hiertoe hadden de onderwijzers den Catechismus te onderwijzen; deze taak is nu op de predikanten overgedragen. Daarbij kregen de predikanten slechts weinig tijd meer om Godsdienstonderwijs te geven, zoodat er van een goed inprenten van den Catechismus weinig komen kon. Daarom sloeg het Consistorium voor een aanzienlijk deel van den Catechismus in het Konfirmationsbüchlein op te nemen, om daardoor het inprenten van den Catechismus bij het onderwijs tot voorbereiding van het doen van belijdenis des geloofs te verzekeren. Dit vond bijval. Maar daaruit werd mede de noodzakelijkheid geboren, dat een groot deel van den ouden inhoud van het boekje moest wegvallen; anders moest men bij het Catechistisch onderwijs te veel opgeven om van buiten te leeren. Men moest dus uit het oude boekje veel schrappen, en daarom zag men zich genoopt het om te werken.

Velen zijn in dezen tijd van de gedachte, dat leerstellige formuleeringen van geen groote beteekenis zijn. De voorstanders van een „ondogmatisch Christendom" hebben veel terrein gewonnen. Vooral meent men onde dogmatische formuleeringen door bijbelsche uitdrukkingen te kunnen vervangen. Dit spel is al eeuwen geleden door de Arianen gespeeld, die de belijdenis van de Godheid van Christus zochten te laten wijken door den Christus „de eerstgeborene van alle creaturen" te noemen, om altoo de meening ingang te doen vinden dat Jezus een schepsel zonder meer geweest is. Zoo heeft ook de landssynode hare toestemming gegeven tot de nieuwe formuleering van menig oud antwoord.

Dit heeft ernstigen tegenstand gevonden bij de „Gemeinschaften" die in Würtemberg in nauw verband tot de landskerk staan. De Gemeinschaft van Michael Hahn, die 13000 leden telt, diende bij de synode een op degelijke gronden rustend bezwaarschrift in. Er werd ook een petitie tegen de verandering ingediend, die, ofschoon men er in alle stilte voor arbeidde om daarop handteekeningen te verkrijgen, toch door 5000 personen onderschreven werd. Ten slotte kwam ook de „Broederraad" van de oud pietistische „Gemeinschaften" van het land, met het verzoek het oude boekje onveranderd te laten, al stelde men daarbij ook voor om het boekje te verbeteren.

Maar er werd daarop geen acht geslagen. Men meende dat men sterk stond door bijbelsche uitdrukkingen in plaats van de oude formuleeringen in het nieuwe boekje op te nemen.

De Synode nam het ontwerp van verandering dat haar door het Consistorium voorgelegd werd, niet ongewijzigd aan. In het oude boekje stond: Wie is dan Jezus Christus? Hij is de Zoon Gods, waarachtig God en waarachtig mensch in een ondeelbaar persoon. Men had daarvoor in de plaats willen stellen: „Waarom noemt gij Jezus Christus uw Verlosser? Wijl Hij de eenige Middelaar Gods en der menschen is, profeet, hoogepriester, en koning." Men wilde dus de te dogmatische belijdenis van Christus als den Zoon Gods, vervangen, door daarvoor in de plaats het drievoudige ambt van Christus te stellen. De Synode wilde daarvan niet weten en liet zich ook niet bewegen door de opmerking dat toch in de Lutherische Catecismusverklaring het „waarachtig God" en het „waarachtig mensch" op den voorgrond stond.

Maar andere zeer bedenkelijke veranderingen nam de synode aan. Zoo heeft men ook de belijdenis van de Drieëenheid aangetast.

In het oude boekje stond: „Hoeveel personen zijn er in deze eenige Godheid? Drie, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest." De nieuwe formuleering luidt: „Waarom belijden wij God als den Drieëenige? Wijl zich God als Vader, Zoon en Heilige Geest geopenbaard heeft." Op het eerste gezicht schijnt deze verandering niet ingrijpend. Doch als men weet dat de Unitariers, die de belijdenis der Drieëenheid verwerpen en daarom buiten het terrein der Christelijke kerk staan, ook spreken van Vader, Zoon en Heiligen Geest, niet als drie onderscheidene personen maar als van drie verschillende openbaringsvormen van hetzelfde Goddelijk wezen, dan begrijpt men, dat de Wurtembergsche synode eene formuleering van de leer der Heilige Drieëenheid aannam, waarin ook een Unitarier zien kan vinden. De dogmatici der synode wilden van de uitdrukking van de drie personen niets weten, en tevens ook den schijn vermijden alsof men de kerkleer omtrent de Drieëenheid opgaf. Zij zijn echter daarbij niet gelukkig geweest, want gelijk wij opmerkten, een Unitarier kan het antwoord dat in het nieuwe boekje staat, onderschrijven.

Ook de uitdrukking: „God is een ongeschapen, geestelijk wezen", kon geen genade vinden in de oogen der synode. Men veranderde haar in: „God is geest en liefde." Men zeide dat deze uitdrukkingen Bijbelsch waren, en dit gaf den doorslag. Maar op dienzelfden grond had men kunnen zeggen, dat God een „rots, een burcht, een toevlucht" is. Dit zijn attributen van God, even als geest en liefde, al geven wij ook toe dat een bepaling of definitie van God die juist is, niet gegeven worden kan.

Als men nu weet, dat er vele gemeenten in Wurtemberg gevonden worden, die met zeker wantrouwen jegens de predikanten vervuld zijn, zoodat zij aannemen dat het geloof der vaderen veel beter bewaard wordt door de eenvoudige predikers van vrije kerken en secten, dan door de predikanten der landskerk; — dan zal men wel tot de overtuiging moeten komen, dat hetgeen de synode besloot, niet ten goede komen kan aan de landskerk, maar koren op den molen is der Gemeinschaften en der secten.

In elk geval kan men zeggen dat kennelijk het liberalisme in de Wurtembergsche landskerk getriumfeerd heeft.

Het spreken in tongen te Los Angeles, Christiania en Cassel.

Het spreken in vreemde talen of in tongen, der laatste tijden, vindt zijn oorsprong in Los Angeles in Kalifornie. De berichten omtrent de opwekking in Wales hadden daar grooten indruk gemaakt en in den zomer van 1905 eene opwekking doen ontstaan, die van de eerste Baptisten gemeente uitging, wier predikant op zijn terugreis uit Palestina de opwekking in Wales mede doorleefd had.

Van welke kerk de jongste beweging van het spreken in tongen uitging, is ons niet bekend. Maar zeker is het, dat de Methodisten reeds gedurende eenigen tijd om een Pinksteren gebeden hadden. „Eene schare ootmoedige lieden in Los Angeles had een jaar lang of wat langer om meer kracht van God gebeden tot redding der verlorene en lijdende menschheid. Zij wisten niet nauwkeurig wat zij noodig hadden, doch één ding wisten zij: de menschen worden niet gered en genezen, gelijk zij het wenschten te zien. Zij hielden gedurende vele maanden lang in hunne huizen bedestonden."

Ten slotte „gevoelden zij zich door den Geest gedreven", W. J. Seymour uit Houston, in Texas, naar Los Angeles te roepen. Tot welke kerk deze heer behoort, konden wij niet nasporen. „De kinderen Gods te Los Angeles zonden hem het reisgeld" „Hij kwam en zeide hun alles over den doop met den Heiligen Geest, en dat zij elken namiddag om drie ure om de mededeeling van de kracht uit de hoogte bidden zouden. Hij sprak tot hen ook, dat hij zijn Pinksteren nog niet had, maar dat hij het zocht, en wenschte, dat alle heiligen met hem bidden mochten, tot zij allen hun Pinksteren zouden beleven. Eenigen geloofden dat zij het reeds bezaten, en anderen meenden dat zij het niet bezaten, wijl de daarmede gepaard gaande teekenen ontbraken." „Er was veel tegenstand, maar men voer voort met vasten en bidden. . . . tot op 9 April het vuur Gods op een huis bij de Bonnie Brae nederzakte" „Drie dagen daarna kreeg broeder Seymour zijn Pinksteren," desgelijks twee zijner medearbeiders uit Houston, waaronder Lucy Farrow, welke zeide, „dat de Heere haar geronden had om deze kostbare waarheid te verkondigen." De gemeenschap door Seymour gesticht, die zich „Apostolische Geloofsmissie" noemt, wordt naar de straat waarin haar lokaal staat, de Azusamissie genoemd. Het nieuwe van den „Geestesdoop" dien zijne leden ondergingen, bestond hierin dat hij begeleid was van de gave van het „spreken in tongen" of in „talen", d. w. z. eenige leden spraken in ekstase in vreemde, hun vroeger onbekende, talen, terwijl anderen onverstaanbare geluiden uitstieten, die weder door anderen, welke de gave der uitlegging ontvingen, vertolkt werden. Deze verschijnselen bleven echter niet tot de Azusamissie beperkt. Eenigen van de eersten die in tongen spraken, waren leden der „Eerste Nieuw-Testamentische kerk", wier predikant Jos. Smale heet. Maar „wijl zij zich in deze kerk beperkt gevoelden in de vrije ontwikkeling van hetgeen hun geschonken werd," richtte de meerderheid een nieuwe vereeniging op. Een vierde gemeenschap onder leiding van Pendleton en Bartleman kreeg eeneens de gave der tongen.

De beweging kreeg hare groote uitbreiding door de ramp die San Francisco trof, weinige dagen nadat de gave der tongen zich openbaarde.

Sedert dien tijd is zij steeds toegenomen. Het hoofdmiddenpunt schijnt de Azusamissie gebleven te zijn. Het gebouw dat zij gebruikt, is een eenvoudig huis van twee verdiepingen, dat onder een zaal met platform en boven een gebedskamer en een ruimte bevat, die voor bijbellezingen bestemd is. „Zij is van eenige stoelen en uit ruwe planken getimmerde banken voorzien. Dit is de opperzaal, in welke geheiligde zielen de volheid des geestes zoeken, en velen spreken in tongen wanneer zij dit lokaal verlaten." „Het einde van het oude en het begin van het nieuwe jaar, vond ons in de Azusamissie op de knieën. En toen het nieuwe jaar aangekondigd werd, kwam er zulk een stroom van heerlijkheid en Goddelijke liefde over ons. De vergadering duurde tot den morgen, en den geheelen volgenden dag. Het is een jubeljaar."

In Juni van het verloopen jaar, werden in 115 tenten groote „camp meetings" gehouden. Een eigen blad werd gesticht onder den titel van: *Het Apostolisch Geloof*, dat gratis verspreid wordt. De schrijvers en arbeiders voor het blad leven van datgene wat er voor het blad inkomt. De namen der redacteurs worden niet genoemd. Wij laten het blad alleen dan verschijnen, wanneer er middelen voor zijn. Het blad kan ten allen tijde verdwijnen, als de Heere het wil." Van het eerste nummer werden 5000, van het derde al 30,000 exemplaren gedrukt.

De vergaderingen worden zeer druk bezocht, alle rangen en standen der maatschappij en ook allerlei nationaliteiten zijn daar vertegenwoordigd. Menigmaal duren de vergaderingen een geheelen nacht door. Elken Maandag komen de arbeiders van de stad en omliggende plaatsen samen, om met elkander te bidden en te beraadslagen. De vergaderingen duren van 10 uur 's morgens tot 12 uur 's nachts, ja, gelijk reeds vermeld werd, dikwijls den geheelen nacht door.

Wat er in zulke vergaderingen gebeurt, meldt ons een arbeidster van de Azusamissie in haar verslag omtrent de samenkomsten in Salem: „Zuster Glanco (kennelijk de vrouw van den leider van Salem) en drie harer kinderen kregen nun Pinksteren in Salem. Voordat zij wederkeerden, het was op Kerstmis toen broeder Glanco predikte, viel de Heilige Geest op de vergadering en twee spraken in tongen... Toen wij kwamen hadden drie den doop uit den Heiligen Geest ontvangen. Wij kwamen des middags aan en waren te 3 uur in de vergadering.

Deze was reeds half ten einde, toen de kracht des Heiligen Geestes nederviel; twee ontvingen nun Pinksteren en des avonds ontving Mildred naar Pinksteren. De van den Heer geslagenen lagen op den grond, men kon nauwelijks naar het altaar schrijden. Voor het sluiten der vergadering was de ruimte om het altaar vol.... Mildred sprak in vier tongen en zong zoo lieflijk en vertolkte de woorden. De vertolking luidde: Jezus roept u, Jezus roept u, o zondaar kom naar huis!" Toen verhief zij zich, de menigte zweeg, het was doodstil. Zij bewoog de armen en sprak in tongen en vertolkte. Hier is een deel er van dat in tongen gesproken werd: „wie tot mij komt zal ik niet uitwerpen". „De Heere heeft mij toebereid, zijn Evangelie te prediken". „Jezus komt weldra." „Hij zal zijn Bruid halen — een wordt genomen, een andere blijft terug"....

Eene vrouw leed aan stuiptrekkingen. Toen de duivel uit haar gevaren was, was zij zoo zwak, dat zij niet staan kon. Een man wiens hand verlamd was, werd genezen. Eene vrouw, die kranksinnig was, werd voor de oogen der zondaars genezen."

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE KLEINKINDEREN.

IN VERLIGHEID.

XVIII.

Zoo was dan de lange, moeielijke tocht volbracht, en kon men den Heere danken, die over de reisigers gewaakt en hen veilig tot hun bestemming gebracht had. Die dank werd ook niet vergeten, al konden ook de kleinen nog niet recht begrijpen, wat eigenlijk de aanleiding tot de reis geweest was. Ze zouden dat later beter verstaan.

Na een stevig ontbijt, dat allen heerlijk smaakte, viel er natuurlijk allerlei te doen. 't Was gelukkig dat Lefebvre, zoo heette de vriendelijke huiswaard, en zijn vrouw Jeanne, zeer hulpvaardige menschen waren, en gaarne voor hun vrienden alles deden. Want de goede grootvaders gevoelden zich na den ongewoon langen rit en dien bijna rusteloozen nacht, doodmoe, wat trouwens niet te verwonderen was. Zoo lang het moest, hadden zij al hun krachten ingespannen; nu was 't hoog noodig dat zij uitrustten. Nu, hun zeventig jaar jongeren reisgenooten ging het al bijna evenzoo. Ook zij waren mat en slaperig. Gelukkig konden zij hier ongestoord rusten, en 't was eerst in den namiddag, dat allen, door den slaap verkwikt, zich weer aan den disch vereenigden. Hoe gaarne de grootvaders, die zoo trouw hun plicht hadden gedaan, nog een poosje te Attot waren gebleven, dat was noch voor hen noch voor Lefebvre raadzaam. Immers het kon licht de aandacht trekken van menschen die het liefst niet moesten weten. Zoo gingen de beide grijsaards na een hartelijk afscheid van al die zij achterlieten, reeds den volgenden morgen weer op reis terug. Met opzet ging de een twee uur na den ander. Gelukkig was er thans geen noodzaak om achterwegen te nemen, en zoo werd de terugreis